

Natura 2000 område nr. 169 Havet og kysten mellem Karrebæk Fjord og Knudshoved Odde

Områdebeskrivelse

Natura 2000-område 169 omfatter en del af den såkaldte dobbeltkyst langs det sydvestlige Sjælland. Området er karakteriseret ved den lavvandede Avnø Fjord og flere kystlaguner som Dybsø Fjord og Karrebæk Fjord. Avnø Fjord afskærmes mod Smålandsfarvandet af en langstrakt randmoræne, Knudshoved Odde, og de største kystlaguner ligger i læ bag øer med strandvolde eller fed, nemlig Svinø, Dybsø og Enø. Derved fremkommer den dobbelte kystlinje, som betyder, at området er rigt på såvel erosionskyster ud mod Smålandsfarvandet som områder med strømlæ, hvor der er dannet marint forland som strandvoldssystemer, vadeområder og strandenge.

Områdets samlede areal er på 18.958 ha, hvoraf ca. 2.500 ha er landareal.

Vigtigste naturværdier

Den sydsjællandske dobbeltkyst er et lavvandet marint område, i den ydre kystlinje med en helt fri og dynamisk landskabsdannelse. Dybsø Fjord, der har et meget lille opland, er en af Danmarks reneste fjorde med en udstrakt bundflora af kransnålalger.

De lavvandede sandbanker giver området international betydning som spisekammer for tusindtallige flokke af vandfugle, hvoraf knopsvane, troldand og blishøne er talrigest. På de kystnære arealer i bl.a. Vejlø-/Fladstrandområdet træffer man i vinterhalvåret flokke af rastende sædgæs og sangsvaner. Fåtalige og sårbare fuglearter som klyde, fjordterne, havterne og dværgterne udnytter lavvandede områder til fødesøgning og ubeboede øer og holme som yngleplads. De mange vandfugle og fisk er fødegrundlag for havørn, der siden 2002 har ynglet i området. Spættet sæl yngler på Avnø Røn og har en bestand på nogle få hundrede dyr.

Langs næsten hele den lange kystlinje findes naturtyper af international betydning. Den største del er strandenge, men flere steder i den yderste kystlinje er der strandvoldssystemer med komplekse systemer af naturtyper og med stor artsrigdom. Her findes partier med overdrev, rigkær, strandeng, klit-naturtyper og stenstrand imellem hinanden. Det gælder bl.a. på Enø, Dybsø og Svinø Sydstrand.

Den yderste del af Knudshoved Odde, Dybsø og til dels Avnø og Enø er usædvanlige ved at være moræne (istidsdannelser), der ikke har været opdyrket i århundreder, hvis nogensinde. Disse områder huser vigtige forekomster af overdrev, og på Knudshoved Odde og Enø findes to af de sidste danske bestande af klokkefrø. På overdrev og rigkær, fx ved Stejlebanke og Jarsskov findes adskillige regionalt sjældne plante- og dyrearter såsom nikkende kobjælde og salepgøgeurt.

Trusler mod områdets naturværdier

Næringsstofbelastning er et problem i hele det marine område, men især i Karrebæk Fjord, som modtager næring fra hele Suså-oplandet. I de indre dele af Karrebæk Fjord og

Avnø Fjord er der massiv opvækst af søsalat og trådalger som tegn herpå. Uden for kystlinjen, i Karrebæksminde Bugt, strømmer der iltfattigt bundvand ind sensommer og efterår, som i nogle år er en alvorlig trussel mod fjordbundens dyre- og planteliv. I det bunddyrene er fødegrundlag for en række bundlevende fisk, trues derved de fugle og havpattedyr, der anvender bugten som fødesøgningsområde. De mest sårbare naturtyper, bl.a. skovene, trues af en kvælstofbelastning fra luften.

Tilgroning med træer, buske og høje urter er et problem, hvor afgræsning og høslæt af de lysåbne naturtyper ophører eller er utilstrækkelig. Særligt arealer langs de indre fjordkyster er under tilgroning. På grund af saltpåvirkning fra vinteroversvømmelser indvandrer vedplanter kun langsomt til strandengene, men de artsrige afgræssede strandenge gror hurtigt til med mere artsfattige samfund af tagrør og andre højt voksende græsser. Bag ved strandengene ligger der partier med rigkær og tidvis våd eng, der også forringes under tilgroning. Invasive arter som f.eks. rynket rose, breder sig lokalt, hvor der ikke slås eller afgræsses.

Udtørring som følge af dræning og grøftning er især et problem langs de indre fjordkyster. Hovedparten af strandengene er eller har været grøftet, og knap halvdelen af arealet med rigkær er påvirket af afvanding. Den største hindring for naturlige vandstandsforhold er dog et stort antal diger langs den inderste kystlinje.

Nogle naturtyper og levesteder for sårbare arter er så små, at lokal påvirkning fra opdyrkede naboarealer kan være et problem. Samtidig er der nogle steder blevet så stor afstand mellem de vigtige forekomster, at spredning eller genindvandring vanskeliggøres.

Terner og vadefugle yngler på jorden og er derfor meget sårbare overfor forstyrrelse og for rovdyr som ræv og mink. Der kan være konflikt mellem hensynet til ynglefuglene og færdslen i visse områder, men forholdet skal afklares nærmere.

Miljøfarlige stoffer i det marine miljø, således forhøjede niveauer af tungmetaller og andre miljøfarlige stoffer, har i undersøgelser på fx ålekvabber i Karrebæk Fjord bl.a. vist negativ effekt på yngel.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges, eller at skovnaturtyper konverteres til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Målsætning

Den overordnede målsætning for området er, at de marine områder skal have god vandkvalitet og et artsrigt dyre- og planteliv. Den komplekse og dynamiske kystnatur skal have høj prioritet.

Naturtyperne på land skal have en hensigtsmæssig drift, der fremmer de naturtypekarakteristiske arter. Truslerne skal være reduceret til et acceptabelt niveau og arealet af de fragmenterede og truede naturtyper skal være øget.

Der skal være egnede levesteder af tilstrækkelig høj kvalitet for arterne på udpegningsgrundlaget. Potentielle yngle- og rastelokaliteter for internationalt vigtige

forekomster af vand- og kysttilknyttede fuglearter og for spættet sæl skal have tilstrækkelig lav prædation og forstyrrelse. Forudsætninger for opnåelse af bæredygtige bestande af klokkefrø skal være tilvejebragt.

Indsats i 1. planperiode

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger		X		
Ekstensiv drift Fx indførsel eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser Fx færdsel, sejlads og jagt		X		
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			

Indsatsen i første planperiode drejer sig især om at sikre og genskabe lysåbne naturarealer ved rydning af opvækst, herunder af invasive arter, og ved etablering af den fornødne pleje/drift. De vandafhængige naturtyper sikres forbedrede hydrologiske forhold, hvor der er behov for det. Der skal være særligt fokus på de truede naturtyper tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev med vigtige orkideforekomster, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

Indsatsen for skovene vil dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

Arternes levesteder sikres ved at arealdriften tilpasses arternes levestedskrav og ved at prædation og forstyrrelse imødegås, hvor det er afgørende trusler, fx for dværgterne. For

klokkefrø skal antallet af egnede ynglevandhuller og overvintringssteder øges, og der skal skabes mulighed for vandringer mellem delbestande.

For de marine naturtyper reguleres tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer via vandplanen.